

hálás lesz: a mankó csak terhére van.

Az sem szerencsés gondolat, hogy a kiadó (ha már — mint mondja, — magát nem érzi hivatottnak arra, hogy Adyról kritikailag nyilatkozzék), bevezetőleg úgynevezett „tekintélyeket” szólaltat meg Ady hívei és ellenfelei közül, vagyis idézeteket sorakoztat fel az Ady-irodalomból: „hadd fejlődjek az ifjúság kritikai érzéke a különböző felfogások szemlélésével!”

Az egyes tárgyi csoportok élére rövid, általában helyes tájékoztatásokat írt a kiadó. Csak az a baj, hogy nem mindig volt eléggé óvatos a megfogalmazásban. Így különösen a „Háború” című kis bevezető szakaszban van egy mondat, mely Adynak a háborúról vallott felfogását nem jellemzi oly világos elkülönítéssel, hogy az a felfogás csak Ady-nak tűnhessen fel. Mindössze fogalmazásbeli elcsuszamlás; de éppen ilyen kérdéseknél, s az ifjúsághoz szólva kellene félreérthetetlen szabatoságra törekednünk. *thj.*

Pataki diákok. Komáromi János maga is zavarba jönne, ha arra kérnők, hogy mondja el regénye tartalmát. Nincsen benne úgynevezett főcselekmény, meglepő esemény, zajos és váratlan fordulat, mondhatni rendes kezdete és befejezése sincsen. A hosszú elbeszélés magától kezdődik, magától fejeződik be a nagyotmondó Korpa vándiák ártatlan hazudozásával. Ebben az adomás keretben aztán jönnek-mennek az emberek, nagyok és kicsinyek, tanárok, diákok, polgárok, híresnevezetes Patak élő alakjai, kis életükkel, apró-cseprő bajaikkal, örömeikkel, szerény komplikációkkal s ahogy történetük folyik, lassanként egy egész kisváros élete terül elénk. Fejezetek is vannak itten, amúgy forma kedvéért, de ez a kilenc fejezet s alatta a bohókás és semmisen rövid tartalmi kinyomat olyan, mint a szeliden behajtott ajtó: könnyen nyílnak, szinte maguktól, s ahogy fejezetből fejezetbe lépünk, mintha tágas, kilenceszobás „tanyán” volnánk, melyben egy darab diákélet játszik. Nem is hal meg senki, a kis Barla Jóska I. b. osztályos tanuló édesanyján kívül. Őt sem tragikus végzet szólítja el, hanem a gond, az aggodalom s úgy hull el, esőndesen, mint érett alma a fáról.

Ki a főhős az Alma Mater leventéi közül? Vajjon a csöpp Barla Jóska, Komáromi annyira dédelgetett alakja? Pataki diákok — mondja a szerző s ennél találóbb címet nem is adhatott volna könyvének. Élő alakok rajzanak előttünk tucatjával s mindenikük — ha csak egy sorban is — elevenebbé, egyénibbé teszi a főhős, az egész romantikus fészek arculatját.

Ezek az alakok nemcsak az elbeszélő művészetéből élnek. Valódi alakok, kiknek itt-ott még a nevét sem változtatta meg az egykori pataki diák, Komáromi János. Kontár kezében könnyen meghalhattak, elhervadhattak volna, úgyhogy nevük ellenére sem ismertünk volna rájuk. Komáromi művészetét bizonyítja, hogy a valóságot azon frissen, eredetien, minden nagyobb átköltés nélkül tudja művészi keretbe illeszteni. S akik nemcsak nevükre, de alakjukra, komoly avagy humoros tulajdonságaikra ráismernek, bizonyára nem haragusznak meg ezért a leleplezésért. Nincs senkinek sem szégyelni valója s mindenki örül, hogy szürke és keserves évek után megszépülve, megtisztulva, a költészet verőfényében találkozhatott s újjászületett az emlékezetes várossal, ahol valamikor a nagyságos fejedelem bontogatta Libertas-zászlóit.

Komáromi János írói kvalitásait már megállapították azok, akik pályáját lépésről-lépésre figyelik. A tünődések, álmodozások poétája. Szeme állandóan a multon függ, mintha egyáltalában nem érdekelnék a jelen problémái. Emlékezni, elmúlt valóságokat művészetileg jeleníteni ma kevesen tudnak úgy, mint ő. Frappáns hatása nyelvének különös báján, színjátékán, muzsikáján fordul meg. Valami letompított drámai mozgalmasságot érzünk a könyvekben: nagy szerepet juttat emberei eleven gesztusainak, egyéni szavajárásának; akár beszéltet, akár leír, pár szóval vagy vonással egész és egymástól elütő húsból, vérből való alakokat teremt.

Komáromi János nem tartozik a fémjelzett, szenzációs regényírók közé, de van egy hang, mely ma egyedül az övé. Sajátos humorára egyre többen figyelnek. Eljutott odáig, hogy írásaira névtelenül is ráismernek.

Vajthó László.